

Величний Кавказ. Фото А. Бринзи, 2005 р.

Поема Т.Г. Шевченка "Кавказ"— закодоване послання українцям

Дуже часто сперечаються наші політики: яка в Україні національна ідея і чи є вона взагалі? Наш народ останнім із великих європейських народів виборів державності і незалежності. Виборів. Та чи втримає? Чи може існувати держава без справжньої національної ідеї, яка об'єднує свідому верству народу, а несвідому — веде за собою?

Національні пророки є в кожного народу. Згадаймо, що для французів беззаперечним авторитетом є *Вольтер*, для англійців — *Шекспір*, для німців — *Гете*, для росіян — *Толстой*. Для українців — це, безумовно, *Тарас Шевченко*. Можливо, саме він закодував у своїх творах національну ідею України?

Спадщина Т. Шевченка свідчить про його чітке уявлення про всі тонкощі суспільних відносин (які, в своїй основі, збереглися й дотепер). Вони базуються на світовій (зокрема і європейській) культурі, до якої Т. Шевченко причастився спочатку у Вільно, а потім, навчаючись в Академії та користуючись величезною бібліотекою свого вчителя *Карла Брюлова*.

Згадаємо, вже з різних творів Тараса Шевченка, його схвальні відгуки про *Шафарику*, про *Сковороду* (якого переписував ще в кріпацтві), про "батька"-*Котляревського*, *Гребінку*, *Гулака-Артемівського*, *Квітка-Основ'яненка*, *Марко Вовчок*, про *Гонту* і *Мазепу* (... якби не похилилися раби...), композитора *Бортнянського* та про багатьох інших видатних діячів, у т.ч. світової та української культури. Серед яких і *Нум Памплій*, *Сардананал*, *Нерон*, *Ян Гус*, *Вашингтон* (з його людським та праведним законом), *Бернс*. А серед науково-технічних авторитетів: "*І Архімед, і Галілей*", і *Дж. Уатт*.

Спробуймо глибше зазирнути в зміст його громадянського епосу — поеми "Кавказ". У ній щоденно злий хижак розбиває серце шляхетного титана Прометея. Український народ у різні часи перебував у складі багатьох імперій: її "шматував" і червонокривавий польський орел, і чорний турецький сокіл, і двоголовий російський птах-горинич. Та, попри страждання, *Тарас Шевченко* вказує на нашу позитивну історичну перспективу, нашу надію:

**Не вмирає душа наша,
не вмирає воля ...**

Він пише про могутню силу слова:

**Возвеличу
Отих малих рабів німих,
І на сторожі біля них
Поставлю Слово ...**

Поет звертається до всіх, хто бореться:

**Борітеся — поборете.
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
і воля святая.**

Про своє громадянське кредо наприкінці життя Тарас Григорович Шевченко пише:

**Ми не лукавимо з тобою
Ми просто йшли — у нас нема
Зерна неправди за собою ...**

Так де ж та *наша національна ідея*? Про що, врешті, веде мову пророк Тарас?

"*Не вмирає душа наша, Не вмирає воля ...*" Тарас Шевченко промовляє до нас своє пророцтво — це про нашу національну ідею, яка ніколи не вмирає. Мова та культура і є нашою національною ідеєю. Яким би не було економічне зростання, без культурної самобутності, без виразного національного "я" нам не вдасться виборсатися з внутрішньої руїни та стати великою нацією.

Усвідомимо ж заповітні слова Тараса Шевченка, усвідомимо ж, що наша мова і духовність — то і є заповідана Кобзарем-пророком національна ідея України. ■

Щит Майдану

Хоч щит дерев'яний —
Та куля застряла,
І юнеє тіло
В цей раз не дістала.
І друга, і третя
дістати не може —
В святій цій борні
Ім Господь допоможе.

Але все ж поцілила
Куля в шпарину —
І впав юний воїн —
Ще зовсім дитина.
А юнеє серце
Вмирати не хоче —
А юнеє серце
боротися хоче ...

Та впав юний воїн
На землю криваву —
Поліг за свободу —
За гідну державу.
З щитів тих пробитих
Зросте наша воля,
І гідність, і гордість,
Й достойная Доля.

Володимир Литовченко,
доктор фіз.-мат. наук, член-кор. НАН України,
керівник відділення
фізики поверхні та мікроелектроніки
Інституту фізики напівпровідників
ім. В.Є. Лашкарьова НАН України, м. Київ

На фото праворуч — ілюстрації української художниці-графіки **Софії Караффи-Корбут** (1924—1996) до творів "Тополя" і "Кавказ" Т.Г. Шевченка, виконані в станковому стилі в 1963 і 1966 роках, відповідно (www.vox-populi.com.ua/rubriki/mistectvo/graficnasevcenkianasofiekaraffi-korbut)

Богдан Горинь писав: "*Через символічний образ Прометей художниця передала незбориму силу народу, його стійкість у боротьбі з поневолювачами. Цьому задуму підпорядковані виразальні засоби — динамічною міцною контурною лінією, вивіреном штрихом підкреслено силу й нескореність закутого в ланцюги Прометей. В очах, у міцній руці передано нездоланність героя: орел не має шансів на перемогу*".

